

Številka: 007-37/2009/1
Datum: 11.6.2009

**Ministrstvo za gospodarstvo
Urad RS za intelektualno lastnino
Kotnikova 6**

1000 Ljubljana

e- naslov: sipo@uil-sipo.si

ZADEVA: Predlogi za novelo ZASP

Spoštovani,

V skladu z javnim vabilom k dajanju predlogov za spremembe in dopolnitve Zakona o avtorski in sorodnih pravicah, ki ste ga objavili na vaši spletni strani, vam v prilogi pošiljamo osnutek dopolnitve ZASP, ki smo ga pripravili pri Informacijskem pooblaščenecu. Predlagana dopolnitev se nanaša na področje dostopa do informacij javnega značaja.

Hvala za sodelovanje in lepo pozdravljeni,

Informacijski pooblaščenec:
Nataša Pirc Musar, univ. dipl. prav.,
pooblaščenka

Poslati:

- sipo@uil-sipo.si
- zbirka dokumentarnega gradiva pri IP.

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o avtorski in sorodnih pravicah

(ZASP – F; EVA: še ni določena)

1 (x). člen

V Zakonu o avtorski in sorodnih pravicah (Uradni list RS, št. 21/95, 9/01, 30/01- ZCUKPIL, 43/04, 17/06, 114/06-ZUE, 139/06 in 68/08) se v prvem odstavku 48. člena besedilo »Zaradi pridobitve informacije javnega značaja« nadomesti z besedilom »Za namene obveščanja javnosti«.

2 (x). člen

Za 50. členom se doda nov 50. a člen, ki se glasi:

»Reproduciranje informacije javnega značaja 50. a člen

(1) Če informacija javnega značaja v skladu z zakonom, ki ureja dostop do informacij javnega značaja, predstavlja avtorsko delo po tem zakonu, in je primerek tega dela organ pridobil na podlagi odplačnega pogodbenega razmerja z imetnikom avtorske pravice ali je organ sam imetnik avtorske pravice, lahko organ za namene uresničevanja pravice do dostopa do informacije javnega značaja delo prosto reproducira in reprodukcijo posreduje prosilcu.

(2) Če informacija javnega značaja v skladu z zakonom, ki ureja dostop do informacij javnega značaja, predstavlja avtorsko delo po tem zakonu in niso izpolnjeni drugi pogoji po prejšnjem odstavku, se prosilcu omogoči seznanitev z informacijo javnega značaja tako, da se mu jo da na vpogled.«.

KONČNA DOLOČBA

3 (x). člen

Z dnem uveljavitve tega zakona preneha veljati določba drugega odstavka 25. člena Zakona o dostopu do informacij javnega značaja (Uradni list RS, št. 51/06 - UPB in 117/06 – ZDavP-2).

Obrazložitev k 1 (x). členu:

ZASP v 48. členu navaja vsebinske omejitve avtorske pravice zaradi namena uresničevanja pravice do obveščенosti, kar izhaja že iz obstoječega naslova 48. člena (Pravica do obveščенosti). Trenutno veljavno besedilo pa je lahko zavajajoče v smislu, da določa možnost proste uporabe določenega avtorskega dela le za namen pridobitve informacije javnega značaja, kot je definirana v Zakonu o dostopu do informacij javnega značaja (Uradni list RS, št. 51/06 - UPB in 117/06 – ZDavP-2). Posledično bi to lahko pomenilo, da se lahko avtorska pravica na določenem delu omeji le v primerih, kadar avtorsko delo hkrati predstavlja informacijo

javnega značaja, ne pa tudi, če gre za obveščanje v drugih zadevah. Zato Pooblaščenec meni, da bi bilo smotrno spremeniti obstoječe besedilo 1. odstavka 48. člena, kot je navedeno v predlogu. Tako bi dejansko bila možna prosta uporaba avtorskih del za namene obveščanja javnosti in ne le v primeru pridobitve informacije javnega značaja v smislu ZDIJZ.

Obrazložitev k 2 (x). členu:

1. Pravica dostopa do informacij javnega značaja je temeljna človekova pravica, zagotovljena v drugem odstavku 39. člena Ustave RS. Izvajanje te pravice konkretizira Zakon o dostopu do informacij javnega značaja (Ur. l. RS, št. 51/2006 – uradno prečiščeno besedilo in 117/2006 – ZDavP2; v nadaljevanju ZDIJZ). Njegov namen je zagotoviti javnost in odprtost delovanja javnega sektorja ter vsakomur omogočiti dostop do javnih informacij, torej tistih, ki so povezane z delovnimi področji organov javne uprave. V zakonu je še posebej poudarjena odprtost pri podatkih o porabi javnih sredstev in podatkih, povezanih z delovnim razmerjem ali opravljanjem javne funkcije.

Zavezanci za dostop do informacij javnega značaja so vsi državni organi, organi lokalnih skupnosti, javne agencije, javni skladi in druge osebe javnega prava, nosilci javnih pooblastil in izvajalci javnih služb – zakon jih imenuje s skupno besedo organi. ZDIJZ zagotavlja dostop do informacij, ki so že ustvarjene, in sicer v kakršnikoli obliki. Informacija javnega značaja je informacija, ki izvira z delovnega področja organa, obstaja pa v obliki dokumenta, zadeve, dosjeja, registra, evidence ali drugega dokumentarnega gradiva, ki ga je organ izdelal sam, v sodelovanju z drugim organom ali ga je pridobil od drugih oseb.

2. Ne glede na dejstvo, da se je ZDIJZ v praksi uspešno uveljavil in je Slovenija tudi v mednarodnem pogledu dosegla zavidljiv nivo transparentnosti, so se v praksi pokazale določene pomanjkljivosti obstoječe ureditve.

ZDIJZ v drugem odstavku 25. člena določa, da v primeru, ko je zahtevana informacija zavarovana skladno z zakonom, ki ureja avtorsko pravico, organ prosilcu omogoči le **vpogled** v zahtevano informacijo, ne pa tudi fotokopije ali druge oblike seznanitve (npr. skeniranje in pošiljanje po e-pošti). Določba je ponesrečeno formulirana na način, ki neodvisno:

- od vprašanja prenosa materialnih avtorskih pravic na organ,
- od vprašanja podlage oziroma načina pridobitve avtorskega dela s strani organa in
- od vprašanja odplačnosti ali neodplačnosti pridobitve avtorskega dela s strani organa,

vsako avtorsko delo (oziroma primerke avtorskega dela) varuje na način, da prosilcu ni mogoče zagotoviti dostopa do fotokopije ali druge reprodukcije. Obravnavana določba ne pomeni izjeme od dostopa do informacij javnega značaja (te namreč ureja 6. člen ZDIJZ), ampak pomeni omejitev načina seznanitve.

Takšno varstvo je seveda v nasprotju z namenom, ki ga je zasledoval zakonodajalec, tj. da se avtorja ne varuje v primeru, ko je organ avtorsko delo pridobil na podlagi sklenjene pogodbe o naročilu avtorskega dela ali druge pogodbe, in za katerega je porabil javna sredstva (npr. organ pri zunanem izvajalcu naroči izdelavo interne brošure ali pa za potrebe sodnega spora naroči cenitev lastne nepremičnine). Seveda pa se avtorja mora varovati v primeru, ko je organ avtorsko delo pridobil v okviru opravljanja zakonskih pristojnosti – lahko rečemo »slučajno«, zlasti od svojih strank (npr. stranka, ki v upravnem postopku zaprosi za gradbeno dovoljenje upravnemu organu predloži tudi projekt, ki ga je pripravil arhitekturni biro). Le za slednja avtorska dela naj bi torej veljalo, da jih je potrebno varovati na način, da se prosilcu omogoči le vpogled.

Če organ na podlagi pogodbe o naročilu avtorskega dela postane imetnik pravice do reproduciranja in distribuiranja, je seveda prosilca nesmiselno omejevati in mu je poleg možnosti vpogleda treba zagotoviti tudi možnost pridobitve reprodukcije zahtevanega avtorskega dela. Enako možnost je treba prosilcem zagotoviti tudi v primeru, ko omenjeni pravici sicer nista bili izrecno preneseni na organ (pogodbe so v praksi namreč precej nedoločne ali pa sploh ne vsebujejo določb o prenosu avtorskih pravic), ampak je primerek avtorskega dela organ pridobil na podlagi odplačnega pogodbenega razmerja z imetnikom avtorskih pravic – torej ko organ nastopa kot naročnik in plačnik avtorskega dela, o prenosu materialnih avtorskih pravic pa ni bilo posebnega dogovora. Nobenega razloga ni, da se prosilcem omejuje način dostopa do avtorskih del, katera je organ pridobil tako, da je za to porabljal javna sredstva. Transparentna poraba javnih sredstev je v ZDIJZ še posebej poudarjena, npr. v tretjem odstavku 6. člena, ki določa, da se kljub obstoju nekaterih izjem od dostopa (npr. varstvo osebnih podatkov, obstoj poslovne skrivnosti ...) dostop do zahtevane informacije dovoli, če gre za podatke o porabi javnih sredstev.

Avtorske materialne pravice je z ZDIJZ smiselno varovati (na način, da se prosilcu ne omogoči reprodukcij avtorskega dela), če organ pridobi avtorsko delo tako, da ga ne pridobi od imetnika materialnih avtorskih pravic .

Le v tem primeru ima namreč avtor legitimen interes, da se z njegovim avtorskim delom ne razpolaga prosto po volji organa oziroma prosilca. Predlog zakona zato jasno določa, da se v primeru, če je organ dokument (avtorsko delo) pridobil na podlagi odplačnega pogodbenega razmerja, tj. po volji avtorja oziroma nosilca materialnih avtorskih pravic, prosilcu lahko omogoči dostop do zahtevanega avtorskega dela tudi v obliki fotokopije ali druge reprodukcije.

3. S predlagano dopolnitvijo ZASP se torej uvaja nova oblika proste uporabe kot oblika omejitve avtorjevih pravic. S systemskega vidika je ustreznejše, da se na predlagan način dopolni ZASP, saj gre za specialno področje avtorskih pravic – človekovih pravic, ki se jih lahko omejuje le izjemoma, ko gre za kolizijo z neko drugo, »enakovredno« pravico – in to je pravica dostopa do informacij javnega značaja. Ker gre za omejevanje avtorske pravice, je bolj primerno, da takšno omejitev ponudi ZASP kot krovni zakon na področju avtorskih pravic.

Iz predlagane določbe **prvega odstavka** v skladu z načelom varstva pravic avtorjev in v skladu s smislom dostopa do informacij javnega značaja izhaja, da se avtorska pravica na avtorskem delu, ki hkrati predstavlja oz. vsebuje informacijo javnega značaja, izjemoma omeji, in sicer tako, da se omogoči reprodukcija avtorskega dela brez privolitve imetnika avtorske pravice. Takšna omejitev velja le izjemoma – pod navedenim pogojem in le za namen omogočanja dostopa do informacije javnega značaja. Kot rečeno, gre za kolizijo dveh človekovih pravic, pri čemer se avtorska pravica le v delu omeji (torej se dovoli reprodukcija avtorskega dela in distribucija reprodukcije prosilcu) in s tem omogoči izpolnjevanje pravice do dostopa do informacij javnega značaja.

Iz predlagane določbe **drugega odstavka** v skladu z načelom varstva pravic avtorjev in v skladu s smislom dostopa do informacij javnega značaja izhaja, da se prosilcu zagotovi dostop do zahtevane informacije (dokumenta) le v obliki vpogleda v dokument, in sicer takrat kadar:

- informacija (dokument) predstavlja avtorsko delo po določbah ZASP in
- organ primerka avtorskega dela ni pridobil na podlagi odplačnega pogodbenega razmerja z imetnikom avtorske pravice in
- organ ni pridobil materialnih avtorskih pravic od njihovega imetnika (v skladu z določbami 101. člena ZASP ali kako drugače).

V zvezi z zadnjo alinejo je potrebno še pojasnilo, da poseben položaj nastopi, kadar je organ pridobil materialne avtorke pravice na podlagi prvega odstavka 101. člena ZASP, ki določa, da kadar avtorsko delo ustvari delojemalec pri izpolnjevanju svojih obveznosti ali po navodilih delodajalca (avtorsko delo iz delovnega razmerja), se šteje, da so materialne avtorske pravice in druge pravice avtorja na tem delu izključno prenesene na delodajalca za deset let od dokončanja dela, če ni s pogodbo drugače določeno. Tudi za taka avtorska dela velja, da jih je neupravičeno varovati, saj gre za neke vrste »lastna« avtorska dela organa, avtor sam pa zgolj zaradi zagotavljanja reprodukcij prosilcem ne bo prizadet. Če predlagane določbe oziroma dikcije »... ali je organ sam imetnik avtorske pravice na podlagi prvega odstavka 101. člena tega zakona...« ne bi bilo, bi se organ pri omejevanju načina dostopa do zahtevanega avtorskega dela npr. v obliki osnutka podzakonskega predpisa, osnutka upravne odločbe ali klasičnega kartografskega dela, ki so ga na podlagi delovnih obveznosti ustvarili zaposleni pri organu, lahko skliceval, da gre za delo, ki »ni bilo pridobljeno na podlagi odplačnega pogodbenega razmerja z imetnikom avtorske pravice«.

Obrazložitev k 3 (x). členu:

Zaradi novega režima, ki ga vzpostavlja predlog tega zakona, je potrebno sedaj veljaven drugi odstavek 25. člena ZDIJZ razveljaviti, saj določa, da če je zahtevana informacija zavarovana skladno z zakonom, ki ureja avtorsko pravico, organ, v primeru iz prejšnjega odstavka, prosilcu omogoči seznanitev z informacijo tako, da mu jo da na vpogled. Določba »prejšnjega odstavka«, na katerega se sklicuje drugi odstavek 25. člena ZDIJZ se glasi: »Če organ zahtevi ugodi, prosilcu nemudoma omogoči seznanitev z vsebino zahtevane informacije tako, da mu jo da na vpogled ali tako, da mu zagotovi njen prepis, fotokopijo ali elektronski zapis«. Določbi predlaganega 50.a člena in drugega odstavka 25. člena ZDIJZ sta torej nezdružljivi.